

AZİZ MAHMUD HÜDÂYÎ
ULUSLARARASI SEMPOZYUM
BİLDİRİLER CİLT 2

E D İ T Ö R

Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ

ULUSLARARASI
SEMPOZYUM
BİLDİRİLERİ
20•22 MAYIS 2005
CİLT 2

Bandırmalızâde Tekkesi ve Tasavvuf Tarihimizdeki Yeri

A H M E T T E M İ Z

Araştırmacı - Yazar

Azîz Mahmud Hüdâyî Hazretlerine nispet edilen Celvetîliğin dört kolu olduğu herkesçe malum olup biz tebliğimizin birinci bölümünde bu dört koldan biri olan Haşimiye kolunu ve buna bağlı olarak Bandırmalızade Tekkesinin tasavvuf tarihimizdeki yerini ve önemini; ikinci bölümde ise Bandırmalızade Ahmed Münib Efendi'nin Mir'ât-ı Turuk adlı eserini inceleyeceğiz.

Bandırmalızade Tekkesi-Mescidi (İnadiye Tekkesi Mescidi) :

Bandırmalızade Tekkesi, Üsküdar'ın İnadiye semtinde, eski adı Menzilhane Yokuşu olan Gündoğumu Caddesi ile İnadiye Mezarlık Sokağının birleştiği yerde ve sokağın sol köşesindedir.

Tekke 1145/1732 yılında Celvetîye şeyhlerinden Seyyid Yusuf Nizameddin Efendi adına daha önce evinin bulunduğu yerde Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır.

1755'de Seyyid Yusuf Nizamettin Efendi'nin oğlu Haşim Baba'nın meşihatına rastlayan dönemde Celvetîye muhiblerinden Sadaret Kaymakamı Şehla Ahmed Paşa tarafından yeni baştan inşa edilen dergah son olarak Firari Hasan Paşazade Abdullah Paşa tarafından tamir ettirilmiştir.1925 yılında tamire muhtaç olan tekke zamanla harap olmuş, kadro dışı bırakılan cami-tevhidhane 1930 da çökmüştür.¹

Kırklar Türbesi diye de anılan Haşim Baba'nın kabrinin de bulunduğu türbe harap olunca kabir, yolun köşesine nakledilmiş ve bir şebeke ile çevrilmiştir. Babası Seyyid Yusuf Nizamettin Efendi ile türbedeki diğer mezarlar Çiçekçi Camii haziresine nakledilmiştir. Uzun süre boş duran arsanın bulunduğu yere 2000'li yılların başında üç bloktan oluşan Geylani sitesi yapılmıştır. Sitenin bir köşesinde bulunan Haşim Babaya ait kabre, üzerine teslim taşı resmedilmiş, sonradan yazılmış bir kitabe konmuştur.

Bandırmazâde Tekkesi

Tekke'nin Şeyhleri:

1-Bandırılmal Şeyh Yusuf Nizamettin Efendi (v.1166/1752)

Celvetîliğe mensup Bandırmal Şeyh Hamid Efendi'nin (v.1139/1726) oğludur. Babasından ve Azîz Mahmud Hüdai asitanesi şeyhi Erzincanlı Mustafa Efendi'den Celvetî usulu sülukunu tamamlayarak hilafetini almıştır. İlim ve irfanı sayesinde Üsküdar'ın sevilen ve sayılan bir şeyhi olan Yusuf Nizamettin Efendi, irşad görevini 20 yıl bu tekkede Celvetî meşihatına uygun şekilde yürütmüş 1165/ 1752 de vefat etmiştir.²

Fındıklılı İsmet Efendi, herhangi bir kaynak göstermeden, Bandırmal ailesinin Ca'fer-i Sadık neslinden olduğunu belirtir. Aynı aileden Bandırmalızade Ahmed Münib Efendi de cedlerinin İmam Musa Kazım soyundan geldiğini belirtir³

Yusuf Nizamettin Efendi, oğulları küçük Hamid Efendi ve Haşım Baba ile Dola-yobalı Şeyh Veliyüddin Efendiye yetiştirmiştir

Yusuf Nizamettin Efendi'nin büyük oğlu Küçük Hamid Efendi (v.1172/1758) babasının yanında Celvetî sülukünü tamamladıktan sonra İslami ilimler konusundaki bilgisini geliştirmek amacıyla Suriye, Mısır ve Hicaz'a gitmiş ve bu seyahatleri sırasında Kadiriyye, Şazeliyye ve Nakşibendiyye tarikatlerinden icazet almıştır. Babası hayatta olduğundan Fıstıkağacı'ndaki Selami Ali Tekkesi'nde şeyhlik görevini üstlenmiştir. Bursalı Mehmed Tahir Efendi'nin verdiği bilgiye göre 20 civarında eseri mevcuttur.⁴

Eserlerinden bazıları:

1-Tarifât-u ilmü Usul-i Hadis	6-Nahiv
2-Tarifât-u Akaid	7-Tarif
3-Usulü'l-Fıkıh	8-Mantık ve Mizan
4-Feraiz	9-Aruz ve Kavafi
5-Adab	

Babası Şeyh Yusuf Nizmettin Efendi vefat ettiğinde üzerinde şeyhlik vazifesi bulunduğundan yerine kardeşi Haşim Baba postnişin olmuştur.⁵

2-Hâşim Baba (v.1197/1782)

Haşim Baba olarak tanınan Mustafa Haşim Efendi 1130/1718 de doğmuştur. Mustafa Haşim Efendi Celvetî adap ve erkanını babasından öğrenmiştir. Mustafa Haşim Efendi, Bandırmalızade Tekkesi'nde babasından sonra ikinci postnişin olarak başladığı irşad görevini otuz yıldan fazla sürdürmüştür

Üsküdar'da Celvetîyeden Bandırma Dergahı şeyhi olmakla beraber Mısır-Kasrû'l-Ayn'daki Kaygusuz Abdal Bektaşî Tekkesi şeyhi Hasan Baba'ya intisab ederek, teberrüken Bektaşî icazeti almıştır. Bu durumu gizlediği ve her sorulduğunda inkâr ettiği kaydedilmektedir.

Söylentiye göre, inatla Bektaşî olduğunu reddetmesi, dergahın İnadiye Tekkesi ismini almasına vesile olmuş, zamanla bu isim bütün bir semt için kullanılmıştır. Bir ara Hacı Bektaş'daki Bektaşî asitanesine gitmiş dört yıl orada ikamet ederek Dimetokalı Seyit Kara Ali Baba'nın postnişinliği zamanında bir müddet "dedebabalık" yapmıştır.

Haşim Baba, Celvetî şeyhi olmakla beraber Melamilîğe de meylettiği nakledilmektedir. Haşim Baba, bâtını eğilimlerinden dolayı Celvetîlerin yoğun eleştirilerine maruz kalmıştır. Hatta Celvetî asitanesi şeyhlerince dışlanmış. Bu nedenle vefatından sonra mensupları tarafından kendisine "Haşimilik" adlı bir tarikat nispet edilmiştir. Bandırmalızade Tekkesi de bu tarikatın asitanesi olarak gösterilmiştir.

1826'da Yeniçeri ocağıyla birlikte Bektaşî Tekkeleri kapatılırken Bandırmalızade Tekkesi'nin kapatılmaması, Haşim Baba mensuplarının resmen "Celvetî" olarak kabul edildiğini gösterir.⁶ Diğer taraftan Celvetîlikten bağımsız bir kol olarak değerlendiren ve bu görüşü ilk defa ortaya koyan Haşim Baba'nın torunu Bandırmalızade Ahmet Münip Efendi'dir.⁷

Haşim Baba'nın Bektaşîliği zaman zaman diğer bazı tarikat mensuplarında da rastlandığı gibi, tamamen teberrük olarak verilmiş bir icazetnamedir. Bazı şiir ve akidelerinde meşreben Bektaşîlikle ilgisi olduğu görülse de, bu onun izafi tarafını teşkil etmektedir.

Varidat adlı eserinde verdiği bilgilerden Haşim Baba'nın seyr u sülukta Celvetî usulünü benimsediği anlaşılmaktadır.

Haşim Baba ve kurduğu kolun asıl Celvetîler tarafından Celvetî adabına ters düşen meşrebinden dolayı kabul görmediğini ifade etmiştik. Nitekim vefat ettiği zaman cenaze namazını kılmak için Hüdâyî asitanesine götürülmüş, asitane şeyhi Büyük Rûşen Efendi dergahın hiçbir kapısını açtırmayarak cenazeyi içeri aldırılmamış, bunun üzerine cenaze namazı dergahın alt tarafındaki Ehl-i Cennet Mehmed Efendi türbesinin önünde kılınmış ve Bandırmalızade Tekkesi'nin türbesine defnedilmiştir.⁸

Haşim Baba'nın kütüphanelerde kayıtlı eserlerinden bir kısmı şunlardır:

1. Vâridat	13.Hazerat-ı Hams Risalesi
2. Divan	14.Anka-yı Maşrık
3. Makalat	16.İnsan-ı Kâmil Risalesi
4. Lisânül Gayb	17.Kadem-i Rütbei Hatm-i Velâyet Risalesi
5. Neşet-i Adem	18.Meslekül Mukarrabin Risalesi
6. Teyidat	19.Rüya ve Tekeyyufatını Mübeyyin Risale
7. Devre-i Ferşiyeye	20.Sırrı Tevlid Risalesi
8. Devre-i Arşiyeye	
9. Kaside-i Mutasavvifane	
10. Mecmua-i Eş'ar	
11. Zubdetü'l Hakayık	
12. Risale-i Aşk	

Divanında yer alan müfredlerinden örnekler verelim:

Arife ef'al tevhid, zikr-i Hû'dur her nefes
Seyre gelmiş iş bu mülki cism ü ana kafes
Bilen Hak'dur gören Hak'dur bu söz hak
Eğer bilsen kabul ider seni Hak

Yiyenler zehr-i aşkı yar elinden
Yimezler sükkeri ağyar elinden

Cemalün şem'ine pervane-veş yanmak diler gönlüm
Visalün zevkine cana irüp kanmak diler gönlüm⁹

Netice itibariyle Celvetîye tarikatının, "Haşimiye" kolunun müessisi Haşim Baba, çeşitli tasavvufi düşünceleri kendi şahsiyetinde birleştirmesi sebebiyle önemli bir mutasavvıf şairdir

3. Seyyid Mehmet Galib Efendi (v.1247/1831)

Celvetîliğin tarihinde önemli rol oynayan bir kişidir. 1826'da Bektaşiliğin yeniçeri ocağıyla birlikte kaldırılması için 2. Mahmud'un saraya davet ettiği şeyhler arasında bulunan Mehmet Galip Efendi, hem yetiştirdiği halifeleri, hem de kendi ailesine mensup şeyhler aracılığıyla son dönem İstanbul Celvetîliği üzerinde derin izler bırakmıştır.

4. Abdurrahim Selamet Efendi (1266/1849)

Seyyid Mehmet Galip Efendi'nin oğludur. Hayatı hakkında elimizde fazla bilgi mevcut değildir.

5. Şeyh Fahrettin Efendi (1311/1893)

Fahrettin Efendi döneminde tekkede dervişanla birlikte on iki kişinin olduğu ri-vâyet edilmektedir.

6. Mehmet Galip Efendi (v.1330/ 1912)

7. Yusuf Fahir Baba (Ataer) (d.1891/v.1967)

Celvetî-Haşimiliğin yanı sıra Bektaşiliğe de intisabı olan Yusuf Fahir Baba Bandırmalızade Tekkesi'nin son şeyhidir. Son devir tekke edebiyatının tanınmış isimlerinden biri olan Yusuf Fahir Ataer'in naat, kaside, nefes türlerinde kaleme aldığı manzumeleri bestelenmiştir. Ayrıca tasavvufa ait bir takım risale ve makaleleri de bulunmaktadır. Vefatında Bandırmalızade Tekkesi'nin karşısına defnedilmiştir.¹⁰

Bandırmalızade Tekkesi ve Dönem Üzerindeki Etkisi

Her ne kadar Azîz Mahmud Hüdâyî asitanesi tarafından kabul görmemiş olsa da, Haşimilik, 18.yy. ortalarından itibaren Celvetiliğin Selami, Fenayi şubelerine ait tekkelere postnişin göndermiştir.

Mustafa Haşim Efendi'nin büyük kardeşi Hamit Efendi ve oğlu Kemal Efendi, Fıstıkağacı Selami Tekkesi meşihatında bulunmuşlar ardından halifesi Mehmet Raşit Efendi, Selamsız'daki Selami Tekkesi postnişini olarak bu tekkeyi 19.yy. başlarında Bandırmalı Tekkesi meşihatına bağlamıştır.

Mehmet Raşit Efendi ailesine mensup şeyhlerden Seyyid Abdullah Efendi ile Ahmed Muhtar Efendi bu tekkedeki Haşimi meşihatı temsilcileridir.

Mehmet Galip Efendi'nin halifelerinden Mehmet Efendi (ö.1845) Üsküdar Pazarcıbaşı'ndaki Fenayi Tekkesi şeyhliğine atanarak buradaki Fenayi meşihatına son vermiştir. Tekkenin son postnişini Şakir Efendi'dir.

Haşimiliğin kendine bağladığı bir diğer Celvetî merkezi de Üsküdar'daki İskender Baba Tekkesidir. Kaymakçızade Mehmet Efendi (ö.1773) tarafından kurulan bu tekke Mehmet Galip Efendi'nin halifesi Mehmet Şakir Efendi tarafından Haşimiliğe bağlanmıştır. Mehmet Şerefettin Efendi, Ahmed Safi Efendi ve Bandırmalı Tekkesi Postnişini Küçük Mehmet Galip Efendi (ö.1911) burada meşihatta bulunmuşlardır.

Bandırmalızade Ahmed Münib Efendi:

Abdülbaki Efendi Tekkesi'nin Hoca Tahsin Efendi'den sonra postnişinliğini yapmıştır. Aynı zamanda Bandırmalızade tekkesin son şeyhi olan Yusuf Fahir Ataer'in babasıdır.

Ahmed Münib Efendi'nin İstanbul Tekkelerinin ayin günlerine göre tasnif edilmiş bir dökümünü içeren 1307/1889 tarihli Mecmua-i Tekaya adlı bir eseri vardır. Bundan başka Tarifü'l Hitan ve biraz sonra hakkında detaylı bilgi vereceğimiz Mir'ât-ı Turuk adlı iki eseri daha vardır.

Mir'ât-ı Turuk'un Tahlili

1306 yılında basılan eser bir önsözle başlar ve aşağıda sıralayacağımız tarikatların silsilesi, usulü ve benzeri konular hakkında bilgi verir.

Tarikat-ı Kadiriyye: Abdülkadir Geylani'nin ismi, künyesi, lakabı gibi konulardan bahseder. Silsilesini verirken, Abdülkadir Geylani' de durur ve şunları söy-

ler:”Aşk” lafzının hesabınca 470 tarihinde dünyaya gelmiştir ve “Kemal-i aşk” terkibine müsavi olan 561 senesinde dünyadan göçmüştür.¹¹

Tarikat-ı Rıfaiye: Ahmed Rıfai’nin silsilesini verir. Doğum yeri gibi konulardan bahseder. Daha sonra bazı kerametlerine yer verir.¹²

Tarikat-ı Medyeniyye: Ebu Medyen’den bahseder. Silsilesini verir. Ebu Medyen el-Mağribi’nin, Tevhid ve tevekkül’de muşayih-i sufiyye’nin imamı olduğunu söyler¹³.

Tarikat-ı Kübreviyye: Ahmed Necmeddin Kübrevi’den, tarikat silsilesinden ve şubelerinden bahseder.¹⁴

Tarikat-ı Sühreverdiyye: Ömer Şehabettin Sühreverdi’nin Hz. Ebubekir’in soyundan geldiğini söyler. Tarikat silsilesini verir ve şu şubelerini zikreder: Bedriye, Zeyniyye, Bahaiyye, Kemaliyye ve Necibiyye.¹⁵

Tarikat-ı Ekberiyeye: Muhyiddin el-Arabi’nin ismini ve künyesini verir. İbn-i Arabi’nin şeyh Cemaleddin Yunus b. Yahya el Abbas vasıtasıyla silsilesinin Abdülkadir Geylani’ye ulaştığını ifade eder. Şeyh Takiyuddin Camii vasıtasıyla ile Hz. Hızır’a silsilesi ulaşır. Eserlerinden bahseder.¹⁶

Tarikat-ı Şazeliyye: Seyyid Ali Şazeli’nin tarikat silsilesini sayar. Şazeliye’nin şubelerini sıralar.¹⁷

Tarikat-ı Mevleviyye: Hz. Mevlana’nın soy silsilesini Hz. Ebubekir’e kadar ulaştırır. Devamında tarikat silsilesini verir. Eserlerinden bahseder. Mevlana hakkında şunları der: Meydanda “Mesnevi” gibi bir eser varken medh ü senalarına ihtiyaç düşmez. Son bölümde Hz. Mevlana ‘nın müridlerine vefatından az önce yapmış olduğu vasiyete yer verir.¹⁸

Tarikat-ı Bedeviyye: Seyyid Ahmed Bedevi’nin tarikat silsilesi ve hayatıyla ilgili kısa malumat verir. Daha sonra şubelerini zikreder.¹⁹

Tarikat-ı Dussukiyye: İbrahim Dussuki’nin şeyhlerinden bahseder. İbrahim Dussuki’nin hayatı hakkında kısaca malumat verir. Şernubiyye ne Aşuriyye şubelerinden bahseder.

İbrahim Dussuki’nin şu sözlerine yer verir: Müteşerri ve nazîf ve afif olmayanlar evladım dahi olsa benden değildir.(şeriata sımsıkı bağlı, iffetli ve temiz olmayan)²⁰

Tarikat-ı Sa’diyye: Sadeddin Cibavi’nin silsilesini sayar. Tağlibiyye, Vefaiyye, Selamiyye ve Aciziyye şubelerinden bahseder.²¹

Tarikat-ı Bektaşiyeye: Hacı Bektaş Veli’nin silsilesinden ve hayatından bahseder. Hacı Bektaş’ın “Bektaşiyeye” lafzının vefatına tarih olduğunu ifade eder.²²

Tarikat-ı Nakşibendiyye: Muhammed Bahaddin Nakşibendi hazretlerinin tarikat silsilesinden bahseder. Nakşibendiyye’nin özelliklerinden söz eder. Nakşibendiyyenin şubelerini; Ahrariyye, Naciyye, Kasaniyye, Müceddidiyye, Muradiyye, Mazhariyye, Melamiyye-i Nuriyye, Camiyye ve Halidiyye olarak zikreder. ²³

Tarikat-ı Halvetiyye: Ömer’ül Halveti’nin tarikat silsilesini sayar Halvetiye’nin ikinci piri olarak Seyyid Yahya Şirvani’yi zikreder. Şeyyid Yahya Şirvani vasıtasıyla Halvetiliğin yayıldığını söyler.²⁴

Bandırma Mazâde Tekkesi'nin iç görünümü

Tarikat-ı Bayramiye: Hacı Bayram-ı Veli tarafından kurulduğunu söyler. Hacı Bayram Veli'nin silsilesini sayar Melamiyye, Hamzaviyye, Şemsiyye, Tennuriyye, Himmetiyye, İseviyye ve Celvetiyye'nin, Bayramiyye'nin şubeleri olduğunu zikreder.²⁵

Tarikat-ı Zeyniyye: Muhammed Zeynuddin-i Hâfî Hazretlerinin tarikat silsilesini verirken Envar-ı Sühreverdiyye ve Esrarı Rifaiyye'yi birleştiren kişi olarak belirtir.²⁶

Tarikat-ı Ruşeniyye: Dede Ömer Ruşenî hakkında bilgi verir.²⁷

Tarikat-ı Ahmediyye: Ahmed Şemsettin Marmaravi Yiğitbaşı silsilesini verir ve kollarından bahseder. Ahmediyye şubesinin Halvetiler arasında ortak olarak anıldığını söyler.²⁸

Tarikat-ı Sümbüliyye: Yusuf Sümbül Sinan'ın tarikat silsilesi ve hayatı hakkında bilgi verir. Tekkenin Üveys Efendi ve bazı postnişinlerinden bahseder. Üveys Efendinin bir rivâyete göre 70.000 den fazla müridi olduğunu ifade eder.²⁹

Tarikat-ı Gülşeniyye: İbrahim Gülşen Efendi hakkında bilgi verir. Tarikat silsilesini sayar. Sezaiyye ve Haletiyeyi-Gülşeniyyenin şubeleri olarak zikreder.³⁰

Tarikat-ı Sinaniyye: İbrahim Ümmü Sinan'ın tarikat silsilesini verir. Seyyid Seyfullah Efendi ile Hüsamettin Uşşaki Efendi, Ümmü Sinan'ın en meşhur halifeleri olarak zikreder. Doğum yeri hakkında bilgi yoktur.³¹

Tarikat-ı Şabaniyye: Şaban-ı Veli Hazretlerinin silsilesini verir ve Karabaşiiyye, Nasuhiyye, Çerkeşiiyye, Bekriyye şubelerinden bahseder.³²

Tarikat-ı Uşşakiyye: Hasan Hüsamettin Uşşaki Hazretleri'nin silsilesinden bahsederken Uşşaki Hazretlerinin müridi olarak Seyyid Ahmed Semerkandi'yi gösterir.(Burada bir çelişki vardır, çünkü aynı zat Tarikat-ı Sinaniyye hakkında bilgi verirken Ümmü Sinan'ın halifesi olarak ifade edilmiştir)³³

Şubelerini sayar: Nasuhiyye, Cahidiyye, Cemaliyye, Selahiyye

Tarikat-i Celvetiyye: Azîz Mahmud Hüdâyî'nin, Cüneyd-i Bağdadi neslinden olduğunu ifade etmektedir. Selamiyye, Hakkiyye, Fenaiyye ve Haşimiyye'yi Celvetiyye'nin şubeleri olarak zikreder. Celvetiyye tarikatının ortaya çıkışı altında şu ilginç ifadeler yer verir:

“Tarikat-i Celvetiyye'nin zuhuru Şeyh Üftade Hazretlerinden zann olunur. Halbuki, İbrahim Zahid Gilani mebde-i Celvetiyan'dır. Zira, usul-i esma üzerine sü-luk yoktu. Sonra anın eyyamında esmadan usul olan seb'a ve isna aşeri intihab edip, anın üzerine tedricle ihsar ettiler. Ve halvet çıkardılar. Ve ha-i mu'ceme ile celvete irdiler. Cim ile işte bu müfiden Zahid müşarun ileyh halvetin nokta-i fevkaniyyesi tahtına tenzil edip, celvet eyledi. Cim ile nisbet-i celvetiyye ibtida andan kalıp - Reisu't-Tâife-i Celvetiyye- oldu. Yani, Celvetiyye'nin kamer-i envere nisbeti Şeyh Zahid Gilani zamanında mertebe-i hilalde olduğu halde Şeyh Mehmed Üftade vaktinde terbi'-i evvelde ve Hazret-i Hüdâyî asrında bedr-i kâmil gibi müncele ve Ruşen oldu”.³⁴

Hâşimiyye: Kurucusu Seyyid Mustafa Haşim Efendi'nin İmam Musa Kazım'ın 32'nci evladı olduğunu ifade eder. Babasının erkek çocukları olmasına rağmen bir gün Resullullah Efendimizi rüyasında görür. Resullullah Efendimiz bir erkek çocuğu olacağını isminin de Mustafa Haşim olacağını müjdeler. Mustafa Haşim Baba dünyaya gelince babası da Mustafa Haşim ismini verir.³⁵

Tarikat-ı Mısriyye: Niyazi Mısır'ın tarikat silsilesini verir. Mükemmel bir Divan-ı İlahiyatı olduğunu söyler.³⁶

Tarikat-ı Cerrâhiyye: Hazret-i Pir Nureddin Cerrahi'nin silsilesi ve hayatı hakkında bilgi verir.³⁷

Tarikat-ı Bekriyye: Seyyid Mustafa Bekir hakkında bilgi sunarken silsilesini verir, şu şubelerden bahseder. Hıfniyye, Semaniyye, Durduriyye, Ezheriyye, Ticaniyye, Sadiyye, Kemaliye şubelerinden bahseder. Bu şubeler daha ziyade Mısır'da yaygındır.³⁸

Tarikat-ı Haliddiyye: Halid Ziyaeddin Efendi silsilesini verir, bu zatın zülcenaheyn olduğundan bahseder.³⁹

Miratüt-Turuk'un kaynakları:

- 1- Nefahâtü'l-Üns
- 2- Şakaik-i Numaniyye
- 3- Zeyl-i Şakaik-i Numaniyye
- 4- İlaveli Esmarü't-Tevarih
- 5- Burhânu'l-Müeyyed Tercümesi
- 6- Lugat-ı Tarihiye
- 7- İbn-i Hallikan
- 8- Mir'at-ı Medeniyye
- 9- Menakıb-ı Evliya-i Mısır
- 10- Silsile-i Celvetiyye
- 11- Semeratü'l-Fuad

DİPNOTLAR

- ¹ Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, s. 120; İskender Pala, Haşim Efendi Tekkesi Necdet Sakaoğlu, Bandırmalızade Tekkesi; DİA, II, 54
- ² Yüzyıllar Boyunca Üsküdar; s. 121
- ³ Bandırmalızade Ahmet Münif, Mir'âtü't-turuk, s. 45
- ⁴ M. Taha Tanman-H. Kâmil Yılmaz, "Bandırmalızade Tekkesi" md., DİA, c. 5, s. 54-55; Yüzyıllar Boyunca Üsküdar s. 121.
- ⁵ DİA, c. 5, s. 55
- ⁶ Hür Mahmut Yücer , Osmanlı Toplumunda Tasvvuf (18. yüzyıl) İstanbul, s. 487
- ⁷ Bandırmalızade Ahmed Münif Efendi , Mir'at-ı Turuk s. 43-47
- ⁸ Azmi Bilgin ,Haşim Baba, Allah Dostları c. 8 s. 418-419
Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, s. 121
- ⁹ Azmi Bilgin , Haşim Baba, Allah Dostları, c. 8 s. 418-419
- ¹⁰ Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, s. 121; Hür Mahmut Yücer, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (18. yüzyıl), İstanbul, s. 488-490
- ¹¹ Bandırmalızade Ahmed Münif, Mir'at-ı Turuk, Dersaadet 1306, s. 5-6
- ¹² a. mlf, a.g.e., s. 7-10
- ¹³ A. mlf, a.g.e., s. 10-11
- ¹⁴ A. mlf , a.g.e., s. 11-12
- ¹⁵ A. mlf , a.g.e., s. 12-13
- ¹⁶ Bandırmalızade Ahmed Münif , Mir'ât-ı Turuk, Dersaadet 1306, s. 13-14
- ¹⁷ A. mlf, a.g.e., s. 16-17
- ¹⁸ A. mlf, a.g.e., s. 17-19
- ¹⁹ A. mlf, a.g.e., s. 20-21
- ²⁰ A. mlf, a.g.e., s21
- ²¹ A. mlf, a.g.e., s. 21-22
- ²² A. mlf, a.g.e., s. 22-24
- ²³ A. mlf, a.g.e., s. 24-26
- ²⁴ A. mlf, a.g.e., s. 26-27
- ²⁵ Bandırmalızade Ahmed Münif, Mir'at-ı Turuk, Dersaadet 1306, s. 27-28
- ²⁶ A. mlf a.g.e., s. 29
- ²⁷ A. mlf a.g.e., s. 30-31
- ²⁸ A. mlf a.g.e., s. 31
- ²⁹ A. mlf a.g.e., s. 32-34
- ³⁰ A. mlf a.g.e., s. 34-35
- ³¹ A. mlf a.g.e., s. 35-36
- ³² A. mlf a.g.e., s. 36
- ³³ A. mlf a.g.e., s. 37
- ³⁴ A. mlf a.g.e., s. 37-39
- ³⁵ A. mlf a.g.e., s. 45
- ³⁶ A. mlf a.g.e., s. 40
- ³⁷ A. mlf a.g.e., s. 41
- ³⁸ A. mlf a.g.e., s. 41-42
- ³⁹ A. mlf a.g.e., s. 42-43

Aziz Mahmud
Hüdayi Külliyesi